

OPINIE ARCHEOLOGIE

Doordat er zo weinig opgravingen zijn worden veel archeologen ontslagen en gaat veel kennis verloren. Archeoloog Reijers vraagt zich af of dat het echte probleem is.

Projectontwikkelaar zoekt opgraving

Olav Reijers

Onlangs heeft de SP de noodklok geluid over archeologie. Vanwege de crisis wordt er minder gebouwd en dus ook minder opgegraven. Hoog opgeleide archeologen krijgen ontslag zodat veel kennis verloren gaat. Bovendien wacht steeds meer onderzoek op verdere uitwerking. Het is verheugend dat de politiek aandacht heeft voor de effecten van de crisis op het cultureel erfgoed. Maar is dit het echte probleem van de archeologie?

De wet schrijft inmiddels voor dat iedere gemeente in kaart moet brengen waar belangrijke archeologische vondsten te verwachten zijn. Daar waar deze verwachting hoog is, moeten partijen die de grond in willen een vergunning aanvragen. Ook provincies en Rijk hebben het recht archeologisch waardevolle gebieden aan te wijzen. Vanuit het principe 'de verstoorder betaalt' is de initiatiefnemer verplicht een archeologisch onderzoek uit te laten voeren, meestal op eigen kosten, voordat er gewerkt kan worden. Dit leidt ertoe dat het aantal opgravingen is verveelvoudigd en er veel minder historisch materiaal verloren gaat. Hieraan hangt wel een fors prijskaartje.

De echte uitdaging voor de archeologie is aan te tonen welke meerwaarde deze enorme investering in onderzoek heeft voor burgers en bedrijven. Wat gebeurt er met alle informatie die met opgravingen is verkregen en waar overheden en projectontwikkelaars vele miljoenen in hebben gestoken? De kennis van ons verleden is er enorm door vergroot, echter weggestopt in rapporten en beleidsstukken. Voor verdere verspreiding en toepassing was het hoogste haalbare meestal een informatief boekje of een artikel in een lokaal (historisch) tijdschrift. Terwijl juist het verhaal dat uit de bodem tot ons komt zich bij uitstek leent om op een nieuwe en aantrekkelijke manier gepresenteerd te worden.

Het zou mooi zijn als bij ieder op-

▲ Door de opgraving bij de Grote Kerk in Emmen kan een driedimensionale reconstructie gemaakt worden. Foto: Archief Duncan Wijting

'Juist archeologie kan bijdragen aan een authentiek gebiedsprofiel'

graving standaard een ruim deel van het budget gereserveerd wordt voor het zichtbaar en beleefbaar maken van de resultaten. Dit mag niet kostenverhogend werken zodat bij gelijkblijvend budget de verhouding tussen onderzoek en rapportage enerzijds en maatschappelijke benutting anderzijds moet veranderen. Het betekent een keuze voor minder of anders opgraven en meer aandacht voor het zichtbaar en beleefbaar maken van de resultaten.

Deze aanpak zal het maatschappelijk draagvlak versterken omdat de bijdrage van archeologie beter zichtbaar wordt. Moderne media en technieken bieden inmiddels veel mogelijkheden om de resultaten van bodemonderzoek te laten zien.

Zo kan met de opgraving bij de Grote Kerk in Emmen een driedi-

mensionale reconstructie gemaakt worden van de verschillende fasen van het gebouw, te bekijken via tablet en smartphone.

Eenmaal onder de aandacht van het publiek zijn er ongetwijfeld bedrijven te vinden die een korting of arrangement aan willen bieden met een aparte link op het scherm. Op deze manier draagt archeologisch onderzoek bij aan de lokale economie. Een stap verder is de resultaten van bodemonderzoek in te zetten voor de stagnerende gebiedsontwikkeling.

Projectontwikkelaars en marketeers piekeren zich suf hoe een bouwplan onderscheidend te presenteren zodat het opvalt en aansluit bij de wensen van de kopers. Dit leidt al snel tot flinterdunne kwalificaties als 'bruisend' of 'dynamisch'. Juist archeologie kan bijdragen aan een echt en authentiek gebiedsprofiel. Overal waar mensen wonen en werken, hebben zij immers een unieke voetafdruk achtergelaten. In plaats van slachtoffer wordt archeologie zo deel van de oplossing voor de bouwcrisis. We gaan het ooit meemaken: 'projectontwikkelaar zoekt opgraving'.

Olav Reijers is archeoloog